

Dr. Dinko Puc

Moč države

Le kjer ni ne plemenskih, ne verskih bojev, je država močna

Na francoski praznik 14. julija je francoska armada pokazala svojo moč. V nepreglednih vrstah so korakale čete celo dopoldne pred predsednikom republike, vlado in atašeji tujih držav. Pešci, konjeniki, motorizirani oddelki, topništvo, oklopni in napadalni vozovi, letalstvo, — vse v najvišji disciplini, v sijajni opremljeni in z najmodernejšim orožjem. Le vzorci posameznih edinic, a taki vzorci, da so morali imponirati.

In so imponirali tudi vsej Evropi. Celotno nemški listi so brez oklevanja priznali, da je francoska vojska prvovrstna. Toda — vprašali so —, ali je dobra oprema, dobro orožje in dober duh armade že zadostno jamstvo za uspeh? Ne, so si odgovorili nemški listi sami, to ni zadost. Za dobro vojsko mora stati enoten složen narod, ki je prav tako prevzet za ljubeznivo za domovino, ki veruje v njeno poslanstvo in v njeno vodstvo in ki je s tem najjačja hrbtnica vsake armade. Dobra vojska in konsolidirana država, le to dvoje skupaj more voditi do zmage.

Pa je nemško časopisje podvomilo, da bi za francosko armado stal enoten in složen narod, češ, saj vidimo boje med desnico in levico, vidimo demonstracije po pariških ulicah, vidimo stavke itd. To da je najboljši dokaz, da v državi ni vse v redu.

Seveda Francozi niso ostali dolžni odgovora. Poudarili so, da je v Franciji bil vedno ves narod složen in do skrajnosti požrtvovalen, kadar je šlo za skupne narodne in državne interese ter za nastop proti zunanjim sovražnikom; da je baš letos pokazal francoski narod te svoje najodličnejše lastnosti, ko je dovolil vladi nove izredne gigantske kredite za oboroževanje; da parlamentarne borbe in delavske stavke niso nič drugega, kakor posledica demokratskega duha, ki vlada v Franciji in ki pušča vsakomur svobodo izražanja misli in zahtev; da pa Francija ne pozna ne plemenskih, ne verskih bojev, ki predvsem šibijo vsako državo.

Sicer pa — so nadaljevali pariški listi — pometajte Nemci pred svojim pragom! Ali mislite, da ne vemo, da je vaša navidezna sloga le krinka? Ali mislite, da ne poznamo antagonizma med Prusi in Bavarci? In vaše borbe proti katoliški in protestantski cerkvi? Mislite, da ne vemo, kakšno je mišljenje vaših mas kljub fašističnemu pozdravljanju in splošni uniformiranosti? Ne zunanji videz, marveč le notranja zadovoljnost naroda je jamstvo za bodočnost.

Ta polemika je bila zelo poučna tudi za druge.

Dr. Alojz Rant:

Občinsko gospodarstvo pod prejšnjo občinsko upravo

Da so bili krediti za socialno skrbstvo pod prejšnjo občinsko upravo dobro dotirani, dokazuje dejstvo, da je bilo neizkoriščenih kreditov v letu:

1930	din 448.066'56
1931	» 357.800'68
1932	» 5.979'—
1933	» 75.540'13
1934	» 915'60
1935	» 505'40

da . . . . .

Kar se tiče zadolženosti MOL, naj zadostuje navedba, da je bilo stanje vseh občinskih posojil dne 31. III. 1936 sledeče:

1. Mestni zaklad	din 109,961.519'—
2. 6% obligacijsko posojilo	» 27,994.239'—
3. Podjetja	» 51,943.618'—
Vsota	din 189,899.376'—

Če vpoštevamo, da je imela MOL dne 31. decembra 1913 posojil za zlatih kron 9,788,055'54 in jih valoriziramo z 12%, dobimo vsoto din 117,456.666'—. Ker je Ljubljana danes skoro dvakrat večja, razmerje med tedanjo in sedanjo zadolžitvijo ni nenavadno. Ta dolg pa bo leta 1943., ko bo amortizirano obligacijsko posojilo, manjši za din 27,994.239'—, občina pa za to vsoto ne bo pridobila samo prispevka k anuiteti, ampak tudi celoten donos na ta račun zgrajenih hiš, ki znaša par milijonov.

Dve leti pred prihodom sedanje imenovane občinske uprave je prejšnja uprava pričela akcijo za mobilnost Mestne hranilnice ljubljanske, o čemur pričajo obširni spisi v arhivu mestne občine. Zadeva je bila uspeha tako daleč, da ni šlo za nič drugega, kakor za odobritev za najetje posojila po finančnem ministrstvu, ki se je iz neznanih razlogov zavlačevala. Načelni pristanek Državne hipotekarne banke je bil že podan in sedanja občinska uprava ni storila nič drugega, kakor le to, da je že zdavnaj započeto in skoro do zaključka izvedeno akcijo končala z najetjem posojila.

Isto velja za posojilo za bežigrasjsko šolo. Iz spisov, ki se tičejo tega posojila, se razvidi, da je bilo že končano od OUZD odobreno, preden je sedanja občinska uprava nastopila svoje posle in naredila zgolj to, da je posojilo kasirala.

Opozorjamo glede teh dveh posojil na izjavo podpredsednika g. dr. Ravniharja, ki jo je «Slovenec» objavil brez komentarja in ki v polnem obsegu potrjuje naše trditve.

Zares, pogovor o pavovem perju je resničen!

Z uprav barnumsko reklamo se je razpisal «Slovenec» o sanaciji cestne železnice. Sanirana je bila tako, da se je odpisal dolg din 16,000.000'— iz obligacijskega posojila, s čimer odpade plačevanje anuitete din 960.000'—. Pribiti se mora in to je tudi razvidno iz zaključnih računov, da mestna občina ljubljanska ni dobila iz tega naslova od leta 1932. naprej od cestne železnice niti prebite pare. Prejšnja občinska uprava se je tedaj de facto odrekla tej anuiteti, ker je vsled slabega denarnega položaja cestne železnice ni bilo mogoče izterjati in je skoro milijonsko anuiteto prevzela v breme proračuna mestnega zaklada.

Obremenjevala pa je naprej cestno železnico tako z glavnico posojila, kakor z zapadlimi, toda neplačanimi anuitetami iz razlogov, ki jih iz diskretnosti in vsled škode, ki bo v doglednem času vsled odpisa dolga prav sigurno nastala, na tem mestu ne bomo opisovali. Očividno se te nepotrebne in neopravičljive nevarnosti ne zaveda niti načelstvo mestne finančne uprave, ki prav nič ni premislilo, kaj dela, in seveda še manj g. predsednik mestne občine z mestnim svetom vred.

Prav gotovo pa bodo ti specialisti, ko se bodo zavedli, kaj so napravili, cestno železnico zopet obremenili, kar je popolnoma v redu in tudi v njeno nesporno korist.

Položaj je torej slabši, kakor je bil prej, ob istem, za mestno občino enako negativnem uspehu.

Novum kontrolnika angažiranih kreditov je romanskega (francoskega, italijanskega) sistema. Njegova vrednost, kakor sploh vrednost romanske kontrole kreditnega poslovanja, je zelo, zelo dvomljiva. Starejši ljudje, ki so se s tem vprašanjem strokovno pečali, se bodo spominjali «Toulonskega škandala» v francoski mornarici, kjer je šlo pri tem sistemu kontrole za sto- in stot milijonske poneverbe. Temu škandalu je kmalu nato sledil «Terni-škandal» v Italiji. Tudi tu je šlo za težke milijonske poneverbe. Centralne države so vprašanje kontrole rešile na nad vse praktičen, enostavnejši in sigurnejši način. Pa sistema ne bomo izdali. Ogledati in proučiti pa ga je mogel sedanji načelnik mestne finančne uprave pri dunajski občini, kamor ga je prejšnja mestna uprava poslala na lastne znatne stroške na študijsko potovanje. Očividno se pa za to ni zanimal, dasi ima dunajska občina sijajno organiziran kontrolni urad. Naj se pristojni organi za to sami pobrigajo, dasi bi jim moral biti, če so strokovno naobraženi, znan; in če to drži, je škoda, da tega sistema niso uvedli.

Mestni vodovod so menda zato odcepili od Elektrarne in ga priključili Gradbenemu uradu, ker je bil pri tem podjetju obrat elektrificiran. Kaj, če bi morda tudi z elektrarno tako napravili?

Krona reform pa je uvedba ameriškega knjigovodstva pri Mestni elektrarni. Na tako idejo je mogel priti le kak komf in žalostno je, da načelstvo mestne finančne

ne uprave tega eksperimenta ni moglo preprečiti. Uverjeni smo, da bodo prej nego po dveh letih posegli po sistemu, ki ga imajo vse moderno upravljane elektrarne, t. j. po kartotečnem sistemu.

Tudi označba v proračunu, kateri oddelek razpolaga s krediti, ne bo sveta zrevolucionirala, dasi se prvič, kar svet stoji, pojavlja v ljubljanskem proračunu. Radovedni smo, kaj bi k tej farzi, ki je čisto odveč, dejal profesor na pariški Sorbonni-je Jezé.

Ne vem, kako je z ekspeditivnostjo poslovanja, o čemur se je «Slovenec» tudi razpisal na dolgo in široko. Če se vse zadeve rešujejo tako, kakor moja zadeva z magistratnim direktorjem, ki leži že poldrugo leto v predsednikovem miznem predalu in se ne premakne z mesta, ...

Prav pri tej zadevi se je ustavil plaz disciplinskih preiskav, prav gotovo pa ne radi moje osebe. Zakaj? To naj pove g. dr. Adlešič, ki ima izvirne dokaze za moje trditve o protipostavnem uradovanju magistratnega direktorja v rokah. Na dan torej s toliko razbodbano pravico in resnico, in to brez nadaljnega odlašanja.

Nisem več daleč od tega, da bom izgubil uprav neskončno potrpljenje. Če čakata g. predsednik in magistratni direktor na odprta pisma v časopisju, jima bom kmalu postregel, vsakemu po svoje in po pravici.

Slednjič priporočamo g. predsedniku in mestnim svetnikom, da pazno prečitajo referate k proračunom za leto 1931., 1932. in 1935-1936. Res, da jih je celih 765 strani, so pa lepa in odkritosrčna izpoved bivše občinske uprave o svojem poslovanju. Če jih bodo budno prebrali, bodo na to poslovanje morda vendarle le drugače gledali; in vsak način pa se bodo mnogo naučili, česar danes še ne znajo.

Da je bila prejšnja finančna uprava več kot dobra, za to imamo dokazov dovolj. Tako se je sedanji g. finančni minister pri razpravah ljubljanskega proračuna ponovno izrazil, da je Ljubljana finančno najbolje upravljana mestna občina v državi. Morda bo o tem kaj vedel tudi sedanji predsednik g. dr. Adlešič? O tem dejstvu so na razpolago tudi priznavalna pisma g. finančnega ministra, ki jih dobita g. dr. Adlešič in tudi «Slovenec» lahko na vpogled.

Kadar so v finančnem ministrstvu snovali reforme za mestne občine, so zastopniki ministrstva dosledno ubrali pot najprej v Ljubljano na razgovore in tudi po nasvete. Če se to še sedaj godi, — dvomim.

Na skupčinah Zveze mest na Sušaku in v Novem Sadu je žela mestna občina ljubljanska — kot edinka — isto priznanje in prav tako priznalno se je v dolgem članku splitskega dnevnika razpisal člankar prav o finančni upravi mestne občine ljubljanske.

Tako ugledni korpusi in osebe, ki so glede mestnih občinskih uprav nekoliko bolje poučeni nego «Slovenčeva» žurnalja, ki je ali zlohota ali pa do kosti ignorantna.

Objektivne občane in bralce vabimo, da presodijo ta neizpodbitna dejstva in jih primerjajo z v «Slovencu» razlito gnojnico.

Z zavestjo ne samo poštenega, ampak tudi izredno uspešnega dela na polju občinske finančne politike, je zapustila prejšnja občinska uprava svoje mesto naslednikom, ki bodo morali šele dokazati, kaj znajo in poznajo . . . . .

Vse blatenje, natolcevanje in zlonamerno sumničenje krije sedanji mestni svet z g. predsednikom na čelu z molkom, dasi ve, da «Slovenec» laže. Njihova dolžnost bi bila, da take vesti popravijo enako, kot pošiljajo popravke za «netočna» poročila o svojem poslovanju.

Če so pa tako nevedni ali takih stvari ne berejo, potem je pa prokleta dolžnost finančnega referenta, da na to opozori predsednika MOL.

Svesti si, da novi mestni svet ne bo imel pregleda o gospodarstvu, smo, da mu pregled omogočimo in delo olajšamo, še pred svojim odhodom odredili, da se sestavi zanj pregled o najvažnejših panogah občinskega gospodarstva. Ta pregled mu je bil izročen v osmih tiskanih, zelo poučnih izkazih. Ne bi morda prišlo do te grde kampanje zoper prejšnji občinski svet, ko bi bilo vsaj nekaj mestnih svetovalcev te izkaze objektivno preštudiralo. Pa jih na žalost ni.

Sklepna beseda

Varujmo mestno občino!

Varujmo mestno občino!

V. T. Ljubljana:

Udejstvovanje poročene žene

Ali sme poročena žena delovati v javnem življenju in znanosti?

V času, ko se drugod ženino delo izven doma ceni in upošteva, ko imajo žene dostop v poklice, ki so bili do pred kratkim pridržani izključno možem — advokatski, sodniški, vodstvo denarnih zavodov, različni politični poklici — se pri nas vodi politika, ki ne le ovira razvoj v tej smeri, temveč jemlje naši ženi še ono, kar je že imela. Niti ne govorimo o tem, da pri nas juristke sploh ne morejo dalje, kot do podrejenih mest na sodnih in v odvetniških pisarnah, da pri nas ni ravnateljice denarnih zavodov in da je celo vodstvo ženskih vzgojnih zavodov (gimnazij) pridržano moškimi rokmi! Tej omejitvi, v kakšen poklic žena kot ženska sploh more in v katere ji je pot zaprta, se je v zadnjem času priključila še nova, najbrezobzirnejša, ki je zadela del našega, poklic izvršujočega ženstva: **Si poročena ali ne, oziroma točneje: s kom si poročena, — je kriterij, da ostaneš v službi ali sfrčiš iz nje.** Tako so od avgusta meseca t. l. dalje **naše učiteljice** obsojene na možitev v svoji «kasti» ali na izgubo službe. In po pravilu: Ne verjemi v boljšo bodočnost — ki gotovo prinese manj razočaranja, kakor ono staro, ki poje o lepši in svetlejši — je možno, da bo slična usoda prej ali slej zadela tudi žene v drugih, nesvobodnih poklicih.

Kakor povsod, je tudi ob taki priliki na pretek «socialno» zelo čutečih navdihnjencev, ki se jim zdi taka uredba «socialno» kar najpravičnejša, ker gledajo na vse le s stališča «dvojnega zaslužka». (Dobro bi bilo, da bi se taki in podobni navdušenjaki pozanimali tudi za primere trojnega in še večkratnega zaslužka, ki se brez dela steka v žep marsikoga okrog nas, pa se nad tem nihče ne razburja.)

Prav bi bilo, da bi se vsaj mladi ljudje pravično opredelili napram temu važnemu vprašanju: ali sme poročena žena še naprej delati v javnem življenju, na znanstvenem in kulturnem polju in sprejemati

za svoje delo primeren honorar, ali se mora žena zato, ker se je poročila, navezati le na moža, otroke, ognjišče in kuhinjo? Pri Čehih je bil Masaryk tisti, ki je protestiral v besedi in dejanju proti takemu grobemu «kuharskemu» pogledu na ženo. Žena naj ne bo služkinja možu, temveč tovarišica in prijateljica. Kakor mož, ima tudi ona pravico, da se zanima še za kaj drugega izven svojega najočjega rodbinskega kroga in da se temu svojemu zanimanju tudi posveča. Ako je žena nadarjena, ji mora družba nuditi priložnost, da svoje sposobnosti razvije, da si zagotovi gospodarsko samostojnost in postane «sama svoja gospa». Dostojen človek, pa naj bo mož ali žena, z veseljem izvrši vsako delo v svojem gospodinjstvu. Toda prepoveduje si, da bi mu katerikoli nebodigatreba ukazoval in predpisoval, kaj sme in česa ne sme delati.

Ženi, ki se v poklicu z veseljem udejstvuje, mora družba omogočiti materinstvo s primerno zaščito: nudi naj ji primeren dopust in naj posveča več pažnje javnemu skrbitvu za otroka. Kakšna logika je v tem, da se silijo k materinstvu žene, ki delajo v gospodinjstvu, in da se materinstvo onemogoča onim, ki so zaposlene v drugih poklicih? In kakšno je življenje žene, ki stoji v trenutku, ko se odloči za skupno življenje z možem, pred še težjo odločitvijo: odgovoriti se poklicu, svojemu zanimanju, življenjskemu delu morda, ali odreči se možu, otroku, rodbini. Prvo pozna, vč, kako ji izpolnjuje življenje — drugo je še neizvlečena srečka, ki utegne prinesiti srečo ali pa razočaranje.

Socializem se poteguje za to, naj se pri sprejemanju v službe ne ozira na imetje, družino in spol, temveč le na sposobnost in nadarjenost. In demokratična država je vsem svojim državljanom enako pravična, to se pravi: naj bi jim bila enako pravična. Se bo to načelo kdaj uveljavilo pri nas?

Turizem in politika

Neoščtni in škodljivi pojavi v turističnih krajih

Nekateri jugoslovanski listi, — poleg številnih inozemskih —, so v zadnjem času vendarle dobili pogum, da so se v tesnih mejah dovoljene svobodne besede in kritike lotili tujkoprometnega problema in njegovega zdravljenja z one strani, kjer se razvija bolezen, ki onemogoča njegov razvoj in napredek.

Politika se ne da ločiti od gospodarstva. O tem se je moral danes prepričati vsak, pa celo oni, ki je še pred nekaj leti bil najhujši nasprotnik te žive resnice. Iz tega logično sledi, da je slab gospodar tisti, ki ne računa s politikom, še slabši politik pa je oni, ki nima nobenega smisla za gospodarstvo, njegove zakone in njegove potrebe. Daljna in bližnja preteklost nam živo pripovedujeta o tem velikem grehu mnogih naših politikov prežalostna, nepozabna poglavja. Če so se pa ti naši politiki slučajno kdaj zavzeli za kako praktično gospodarsko udejstvovanje, je to njihovo pokroviteljstvo skoro vedno doživelo polum, največkrat na škodo onih, katere so «ščitili».

Tudi današnja politika v naši državi poraja dan za dnem one značilne pojave, ki morajo nedvomno prinesiti s seboj ogromne in pogosto celo nepopravljive škode na rovaš našega narodnega gospodarstva, od katerega vendar živi ves narod v mestih in na de-

želi. Vseh teh napak naenkrat ne moremo naštet in se zato ob tej priliki omejemo zgolj na eno področje, na — turizem.

Za naše ožje slovenske razme-re, — prav mnogo pa ne zaostajajo za nami tudi ostali kraji v državi —, pomeni turizem zelo važnega činitelja v vsakdanjem življenju našega ljudstva. Oglejmo si pa nekoliko tudi napake, ki so krive letošnjega nazadovanja tujskega prometa v naših krajih.

Priznamo, da nam je precej gostov odvzela sosednja Italija, ki je s svojimi nizkimi cenami postala naš uspešen konkurent in ki ji zaradi tega ne smemo ničesar očitati, temveč ji moramo v smislu zadnjega prijateljskega pakta celo še na zunaj kazati prijateljski obraz. Občuten udarec za nas je tudi pariška svetovna razstava, ki nam kljub svoji komaj polovičarski dograditvi odteguje poleg varčnih tujcev tudi deset-tisoče jugoslovanskih domačinov. Od povprečnega našega človeka, ki je prebil deset dni na dragi pariški razstavi, po njegovi vrnitvi v domovino letos ne smemo nič več pričakovati, da bi si toliko gmotno opomogel, da bi si še lahko privoščil kak teden oddiha v tem ali onem domačem letovišču. Toda to še niso glavni vzroki naše bolezni.

Mnogo važnejši povzročitelji omenjenega zla so v notranjih

grehlih in napakah, ki so neposredno povezani s politikom. Po nesrečni uredbi o turizmu so sedaj v naših turističnih krajih občine postale glavni turistični činitelj. Iz izkušnje zadnjih občinskih volitev pa vemo, da so postale občinske uprave v prvi vrsti politični činitelj.

«Naročajte Slovensko besedo!»

Naročajte Slovensko besedo!

Da povzdigujejo in vzdržujejo svojo politično avtoriteto, se največkrat vmešavajo tam, kamor sploh ne spadajo. Najžalostnejše pa je pri vsej stvari, da se morajo takim dvakrat prečrtanim ničlaim skoro povsod umikati za naš turizem in njegov dosedanjim procvit najzaslužnejši možje. Tako se nesmiselno uničujejo deset- in desetletni plodovi vztrajnega, požrtvovalnega dela za obči narodni blagor.

Ti kočljivi nedostaki so pričeli bosti v oči tudi že — tuje same, ki razumljivo od takih nezmožnih in neveselih ljudi ne morejo biti pravilno in dostojno sprejeti ob svojem dohodu na letovišče. Posebno zabeljene neštete zgodbe in zgodbe bi mogli pripovedovati tujci, pa tudi domači avtomobilisti, deloma v resni in žalostni, deloma pa v šaljivi in blagohotno oprostljivi obliki. Te zgodbe o «politično pobarvani» postrežljivosti napram onim, ki nam prinašajo svoj denar, nam, žal, ne služijo ne v čast, ne v dobrobit in ne v narodni ponos, da o vsem ostalem niti ne govorimo.

Od jugoslovanskih letoviščarjev sedaj gostje iz vzhodnih pokrajin že javno v svojem tisku, ki se pogosto s posebnim sladostrastjem komentira tudi v tujih listih, izra-

žajo, da ne bodo več hodili k nam, kjer jih le žalimo in atakiramo, to pa predysem oni ljudje in njihovi politični pristaši, ki so v prvi vrsti poklicani skrbeti za vzgojo ljudstva glede ljubezni do bližnjega, gostoljubja, dostojnega obnašanja in govorjenja itd. S svojim javnim nastopanjem, zlasti pa v letoviščarskih krajih, ti dvojni gospodje in njihovi zagrizeni politični priveski in repki tujce iz inozemstva, kakor tudi iz drugih pokrajin naše države, odganjajo že v taki meri, da postaja to naravnost katastrofalno za narodno gospodarstvo in vso narodno bodočnost.

«Naročajte Slovensko besedo!»

Širite Slovensko besedo!

Taki «politični» pojavi so glavni bacil one bolezni, ki duši in ugonablja naš mladi, jedva cvetoči in rahlo razvijajoči se tujski promet, ki pomeni za ves narod in vso državo v bodočnosti glavni in zanesljivi vir dohodkov in glavni način preživljanja. Tujci, ki zaradi opisanih razmer pri nas rajši odhajajo letovat v tujino, najbrže za nas tudi tam ne delajo najboljših reklame, niti v turističnem, niti v političnem pogledu.

Zato je že zadnji čas, da naši politični voditelji, ki drže usodo naroda in države v svojih rokah, spoznajo zgrešenost in neizmerno škodljivost te svoje in svojih pristašev «turistične politike» in naj vendar že krenejo na pravo, koristno in pošteno pot. Nikar naj še dalje ne žagajo te gospodarsko najvažnejše veje, na kateri naš narod sedi, od katere živi in s katero pade!

Domači pomenki

Kaj so tabori?
Če se zbere tri sto ljudi ob zvoku starih godb, tedaj je to tabor.

Kaj je prosvetni tabor?
Vedno v javni zbornici v sobi s čudovito razpisno kajo Slovenstva.

Za ali proti konkordatu?
V polemiki s «Slovencem» poudarja «Jutro», da je JNS prepustila v vprašanje konkordata svojim poslancem proste roke, v sled česar so nekateri glasovali za, drugi proti konkordatu. Načelna borba to pač ni!

Fraze
«Slovenec» piše: Zgenile so se temeljne plasti v globinah... Prežete z idejo notranje nujne samorasti iščejo svojo lastno podobo ter tej podobi, organsko oblikovani, postavljajo pravo mesto... (uboge plasti!). Narod rase iz sebe in govori govorico, ki jo ume samo človek, z vso rastjo rastoč iz slovenskih tal. (Kako duhovito!) Prava slovenska volja je zasidrana v množicah, potnih od dela, ki ljubijo svojo vero, svoj jezik, svoj grunt, svoje sosedo, svojo faro, svojo občino, svojega župana (če ni napreden), svojega župnika, svojo brizgalno in hišnega petelina, in so pripravljene za te vrednote tudi stopiti v boj, ki terja kri... (Zato so v nedeljo zopet zaklali tri Sokole). Ta volja hoče živeti svoje lastno življenje, ne po receptih z desne in leve... Ta težnja ljudskih plasti, da se pokaže v množici, manifestirajoči za svoj organski pogled na svet in položaj (kakšen je neki neorganski pogled manifestirajoče težnje), je bila v kali zatrta in je v ljula za protidržaven akt... Čas je sprostil ljudstvu voljo, — odprl mu usta — — — Narod je goltal gnev v sebi, poslušajoč le vedno eno lajajoče klice priljubljenec moči (slovenica), ne poznavajočih prave narodne svojostki. Počasi stopamo v fazo pravega državno-tvornega jugoslovenstva, v katerega vodi pot samo preko izrazitega slovenstva — — — (Torej

POLITIČNI TEDEN

Razprava o konkordatu, smrt patrijarha ter dogodki, ki so bili z njima v zvezi, so začasno potisnili v ozadje vse druge politične dogodke. Tako je nastalo tudi kratko zatišje v politični akciji v Beogradu na delu za zblíževanje srbskih opozicijskih skupin napram stališču, ki so ga zavzeli zemljoradniki in Kmečko-demokratska koalicija za rešitev državnega problema. Vsi ti dogodki zadnjih dni so pa pokazali še enkrat in ponovno potrdili, da je edino pravilno stališče onih, ki zahtevajo koncentracijo vseh pravih demokratičnih sil v državi. Zadnji dnevi so naravnost plastično naslikali, kako potrebna je močna koncentracija demokracije, ki bo neodvisna in svobodna, zavedajoč se svoje sile, katera edino lahko vlije zaupanje tavajočim množicam. V negotovem času, ki ga danes preživljamo v teh motnih in kalnih razmerah, ko se razgrevajo nevarne strasti in se igra na va banque z največjimi vrednotami države in naroda, mora nastopiti demokracija enotno in skupno z jasnimi smotri, ki naj vrnejo narodu vero v sebe in državo.

Naš notranji problem so pričele poleg političnih in socialnih komplicirati še verske težave. Te pa lahko zavzamejo še posebno nevarno smer, ker so verski boji znani kot posebno strastni boji. V državah z mešanimi verami lahko taki spori zavzamejo naravnost katastrofalen obseg, ker obstoja nevarnost, da se ena proti drugi ščuva in izkorišča. Interesna navzkrižja razpihnejo verske instinkte, ki so se zaradi tega posebno nevarni, ker so najprimitivnejši in tako je verska vojna tudi najnevarnejša vojna. Kdo danes lahko povrne državi mir in potolaži razdraženo srbsvo pred dejansko ali le domnevno nevarnostjo konkordata, ako ne prava, čista demokracija? Le ta, prava in nezalžificirana demokracija, prinaša mir. Ona ne potrebuje ver, da bi jih izrabljala v politične svrhe in izigravala drugo proti drugi, ker demokracija predstavlja mir svobodne vesti in misli, mir v prepričevanju in razgovoru ter ne zahteva slepe vere v kake dogme in razodetja. Le demokracija lahko zajamči verski mir, dočim izživja vsaka diktatura verski boj z vsemi zlemi posledicami. Poglejmo v Nemčijo, Rusijo in Italijo, kjer vladajo diktatorski režimi in videli bomo, da je tam Cerkev ali dekla režima, ali pa je preganjana, kakor v časih rimskih cesarjev. Vprašanje, ali je državi potreben konkordat in kakšen konkordat, bo lahko odločila samo demokracija. Le njena odločba ima lahko kako vrednost. Protiklerikalna in svobodoumna demokracija daje pravičdo do kritike in ima zato tudi sama pravico, da o neki stvari brez priziva odloča.

Sv. sinod srbske pravoslavne cerkve je sklenil svoje zasedanje. Večina škotov se je vrnila v svoje škofije, da na licu mesta izvrši sklepe sv. sinoda, ki jih je ta storil v zvezi z zadnjimi dogodki v Beogradu.

V političnem zatišju pa le ni prenehlo vsako politično delo. Združena opozicija nadaljuje svoje razgovore okrog sporazuma. Te dni se je mudil v Zagrebu g. dr. Milan Kostić, ki se je sestel s prvaki bivše SDS ter jih obvestil o razgovorih s šesti beograjskih opozicijskih skupin. Obiskal je tudi g. dr. Mačka. G. dr. Kostić vrši neke vrste kurirsko službo med obema skupinama opozicije, zato je tudi njegov sedanji prihod v zvezi z razvojnimi odnošajem med beograjskimi skupinami Združene opozicije in Zagrebom, kar je posebno danes važno z ozirom na znani predlog zemljoradnikov, kako naj bi se iskal izhod iz današnjega položaja.

Iz Maribora nam pišejo:

«Neodvisnost» je prinesla vest, da sta se skupina kmečko-delavskega gibanja pod dr. Kukovcem in odbor radikalne stranke dogovorila za sodelovanje po zgledu srbske Združene opozicije. «Jutro» je to vest priobčilo z zbadljivo pripombo, češ da se še ne ve, katera omizija so se vsedla skupaj. Na to pripominjamo: Ves čas se trudimo za slogo med naprednimi Slovenci in njihov skupen nastop. Če hoče «Jutro» sedeti pri svoji mizi, naj sedi, toda naj v primeru potrebe ne skriva svoje barve pod gospodarskimi in sličnimi naslovi.

DOMA IN NA TUJEM KRIK ZEMLJE IN LJUDSTVA: NA POMOČ!

V zadnjih tednih je doživela slovenska zemlja katastrofalne udarce, prizadejane od razdivjanih prirodnih elementov, toče, viharjev in poplav. Trpeče ljudstvo, ki je skromno in vdano pričakovalo vsaj majhen, povprečen sad svojega trdega, z znojem in žulji spremljanega letoletnega dela, stoji obupano ob docela opustošenih njivah, sadovnjakih in vinogradih, ki leže mrtvi in strahotno razdejani, kakor da je zdvijala preko njih neusmiljena in vse uničujoča vojna vihra. In iz te razbičane slovenske zemlje, iz razmažanih in napol razkoptanih kmečkih domov pa se razlega v svet in v nebo bolesten krik: Na pomoč! Na pomoč vsi, ki vam še ni umrlo srce za brata, trpečega in pojemajočega, ki je padel v nesrečo in popolno pomanjkanje ne po lastni krivdi, temveč po neusmiljenem biču usode!

Iz te zemlje in iz teh žalostnih domov kriči po nujni pomoči ogromna množica lačnih mož, žena in otrok, ki skoro ne vedo, ali bodo jutri in po jutrišnjem še mogli odolati neprichakovanemu pomanjkanju, slabosti in obupu. Visoko nad 60 milijonov dinarjev škoda na zemeljskih pridelkih so ugotovile oblasti, ki so samo na prvi pogled precejevale škodo zadnjih vremenskih katastrof, te strašne šibe božje, pred katero trepetajo naši kmeti leto za letom, od zgodnje pomladi do pozne jeseni, ko obdeluje svojo ljubljeno redteljico zemljo in se med trdim delom boleče ozira v nebo, prinašajoče tako nenadno nesrečo in uničenje vsega, kar ga preživlja in ohranja. Ta ogromna, skoro stotomilionska škoda pa prinaša s seboj še druge usodne posledice. Ne le, kar

sta uničila toča in vihar, ne le, kar so vzele ljudstvu povodnji, temveč pristeti moramo k tej žalostni bilanci neurja še neštete visoke milijone, ki jih ljudstvo neobhodno potrebuje za svoje življenje do prihodnje letine, za nabavo živeža za živino in za novo setev, za obnovitev razdejanih nasadov, vinogradov itd.

Vse dozorevajoče upanje našega malega človeka je bilo uničeno v kratkih hipih groznega razdejanja. Že itak previsoka, vedno se dvigajoča javna bremena, niso postala s tem le neznosna, temveč grozijo naravnost do smrti uničiti naše ljudstvo, čigar kupna moč je obenem padla na ničlo. Nujno potrebni so takojšnji ukrepi države in banovine, da zadostno pomagata svojim zvestim podanikom in davkoplačevalcem v njihovi najtežji uri. Doslej močno zapostavljeni Slovenci se morajo z izrednimi krediti omogočiti širokoptezna javna dela, pri katerih naj si zaenkrat opomorejo vsi, ki jih je strahoviti udarec usode tako neusmiljeno prizadel. Potrebna sredstva se morajo brezpogojno in takoj najti, saj preživlja naša država letos v svojem narodnem gospodarstvu po dolgih letih životarjenja zopet enkrat dobo izredne gospodarske konjunktore, ki ji prinaša dohodke visoko nad vsakim pričakovanjem. Če se najdejo sredstva ob sleherni priliki za premmoge druge, dostikrat celo nepotrebne stvari in namene, ne sme pri sedanjem apelu najtežje prizadete Slovenije biti nobenega izgovora ali oklevanja s strani pristojnih činiteljev. Vsi tozadevni načrti so pripravljeni in treba se je le resno lotiti naloge in dolžnosti, ki ne smeta poznati nobenega izogibanja ali odlašanja!

Našim čitateljem!

Vse cenj. naročnike in čitatelje «Slovenske besede», ki se pismeno obračajo na nas za to ali ono pojasnilo v okviru naše posvetovalnice, vljudno prosimo; naj blagovoliijo vsakemu takemu pismu, če želijo odgovor v posebnem listu, priložiti znamko za 2 din.

Na lepe sfilje pok. «goriškega slavčka» Simona Gregorčiča se spominja naš narod zelo pogosto v današnjih težkih dneh in spontano ponavlja za njim besede iz «Hajdukove oporoke»: «Bolgarska tužna prosta ni, zastojni si tekla draga kri...» — Vseh prelepih, nežno občutenih pesmi Gregorčičevih se bomo spomnili tudi letos o priliki odkritja Gregorčičevega spomenika, ki bo v nedeljo, dne 5. septembra t. l. popoldne v Ljubljani na Napoleonovem trgu pred novo palačo vseučiliške knjižnice. Na predvečer, v soboto 4. septembra, bo slavnostna akademija na Taboru, naslednjega dne po končanem odkritju spomenika pa bo istotam velika narodna veselica. Polovična voznina na vseh železnica in v vseh razredih je že odobrena. Vabijo se vsa društva, da se udeležijo teh slavnosti v čim večjem številu s svojimi člani, pevci, praporščaki, narodnimi nosami itd. Prijavite se čimprej na naslov: Društvo «Soča-matica», Ljubljana.

Opozorjamo cenj. čitatelje in naročnike na današnji oglas Praškega eksportnega sejma v inseratnem delu lista.

Velika konjska razstava zlahkih živali iz vse Jugoslavije se bo odprla 11. septembra t. l. v Beogradu. Bog ve, če bodo nastopili tudi kaki plemeniti ministrski lipicanci...

Hranilne vloge pri vseh naših bankah in hranilnicah so znašale 1. junija t. l. 11 milijard 390 milijonov dinarjev, to je za 998 milijonov več, kakor lani ob istem času in so se samo letos v prvih petih mesecih dvignile za 584 milijonov.

Rumunski kralj Karol se je na povratku s svojega važnega potovanja po zapadni Evropi ustavil tudi v Sloveniji pri kralju Petru II. na Bledu in pri knezu-namestniku Pavlu na Brdu, nato pa je prebil nekaj dni v južni Dalmaciji in Črni gori kot gost svoje sestre, naše kraljice Marije, ki preživlja počitnice s kraljevičema Tomislavom in Andrejem v dvorcu Miločeru ob sinjem Jadranu.

Železniška proga Varaždin—Koprivnica bo dokončana v prihodnjih mesecih in bo še pred novim letom izročena splošnemu prometu. Železnica Črnomelj—Vrbovsko pa se bo pričela graditi po zaslugi vse obljubujučih gospodov iz slovenskega dela JRZ zanesljivo že drugi teden, kak teden pozneje bo pa tudi že končana...

Večja skupna poljskih združenj je prispela v Dubrovnik na počitnice in bo prebila v Dalmaciji 20 dni. Na povratku v domovino si bodo Poljaki ogledali vsi Jugoslavijo in se bodo tako seznanili z našim združništvom v posameznih krajih.

Zadušnice za pok. Stjepanom Radičem ob devetletnici njegove smrti so se brale pretekli ponedeljek po vsej Hrvaški, pa tudi v raznih drugih krajih države. Zagreb se je vil v črni zastavah.

Študijska potovanja tujih intelektualcev po Jugoslaviji so v letošnjem poletju zelo pogosta in izredno dobro obiskana. Na študijskem obisku po naši domovini se mudi med drugim 45 poljskih učiteljev in učiteljic, ki bodo ostali pri nas dober mesec dni, in pa

skupina 300 angleških profesorjev, profesorice, učiteljev in učiteljic, ki si ogledujejo trenutno krasoto Dalmacije in Primorja, pozneje pa se bodo podali v notranjost države.

Vrbaska banovina šteje po najnovejših uradnih ugotovitvah 1.037.382 prebivalcev, od teh je 60.529 pravoslavni, 172.787 rimokatolikov in 250.265 muslimanov.

Število državljanov pravoslavne vere znaša v Jugoslaviji 6 milijonov.

Lastniki radio-aparatur so prihajali v zadnjem času v vedno pogostejše spore s pošto upravo zaradi plačila pristojbine za svoje aparate, katerih ne uporabljajo. Sedaj je ministrstvo izdalo točno tolmačenje svojih predpisov, ki pravijo: Neprijavljeni radio-aparati se smatrajo kot protizakonito instalirani tedaj, če so povsem v redu in sposobni za sprejemanje. To se mora ugotoviti po kontrolnih organih na licu mesta s poslušanjem oddaje. Nadalje morejo poštni organi zapleniti aparat tudi tedaj, čeprav nima zunanje antene, ako more sprejemati oddaje radio-postaj tudi brez nje. Aparati se torej zaplenjajo v vseh primerih, ko posebna komisija ugotovi njihovo sposobnost za sprejemanje, pa aparati niso bili prijavljeni poštni upravi.

V Karlovcu bodo pričeli v kratkem graditi novo pošlopje za glavni poštni urad. Kredit v znesku dveh milijonov dinarjev je že na razpolago. Ljubljanska glavna pošta bo pa še nadalje delala moderni Ljubljani, ki raste v palačah okrog nje, sramoto pred vsem svetom. Taka poslopja, kakor je ljubljanska glavna pošta, v Ameriki ne uporabljajo več niti za pasje azile presitih in norčavih Američanov...

Trasiranje nove avtomobilske ceste med Beogradom in Zagrebom je v smeri iz Beograda končano že do Slavenskega Broda. Celotni stroški za to najmodernejšo cesto v vsej Jugoslaviji so preračunani na pol milijarde dinarjev. Za prevzem dela je že vložila konkretne ponudbe neka nemška veletrdka in bodo tozadevna pogajanja z našimi ministri še ta mesec končana. Sredstva za gradnjo ceste so baje že zagotovljena. Dobro poučeni krogi zagotavljajo, da bo omenjena cesta dogotovljena in izročena prometu že pomladi leta 1940. Takrat bo verjetno dokončana tudi predlanski pričeta cesta Ljubljana—Kranj...

Kongres Zveze planinskih društev kraljevine Jugoslavije bo letos v Novem Sadu 4. in 5. septembra.

V stavko so stopili natakariji vseh zagrebških javnih lokalov.

Ameriški «kralj jekla» Mac Cornick iz Chicaga se nahaja na odhodu na našem Jadranu in križari s svojo razkošno jadrnico že več dni ob divni dalmatinski obali.

Globo v znesku 140 milijonov dinarjev, na katero je bil obsojen zaradi iztihatapljenega spirita iz svoje tovarne blizu Varaždina znani grof Bombeles, je državni svet na grofovo pritožbo razveljavil...

Združenje obrtnikov v Osijeku gradi svoj lastni «Obrtniški dom», za katerega so potrebna sredstva že zagotovljena.

Jugoslovanski esperantisti bodo imeli svoj letošnji jubilejni kongres 5. in 6. septembra t. l. v Zagrebu in bodo ob tej priliki proslavili tudi 50 letnico esperanta.

Splitski peki so podražili kruh zaradi dviga cen moka. Odslej so sklenili peči le dve vrsti kruha.

Voz lubenic (rdečih buč za sirovo uživanje) za 20 din prodajajo ubogi kmetje v Banfalu. Tam se dobi vseprek tudi 100 kosov zelenih paprik za en sam dinar. Pa poglejte cene teh kmečkih pridelkov na ljubljanskem trgu. Vstajali vam bodo lasje. Kdor nima kaj prida dinarjev v žepu, si okusnih rdečih buč niti ogledati ne sme...

Letošnja hmeljska letina bo v Jugoslaviji za 10% manjša od lanske. Znašala bo okrog 40.000 starih stotov (po 56 kg). Pričakujejo se z ozirom na to boljše cene in lažja oddaja blaga.

Domača industrija biciklov se snuje v Novem Sadu. Doslej smo kolesa le uvažali iz tujine, po večini iz Nemčije, Švice, Avstrije, Belgije, Nizozemske in Češkoslovaške. Pričakuje se z ozirom na izredno ugodno konjunkturo za dvokolesa v naši državi, da bo to domače podjetje postalo rentabilno že v prvih dveh letih svojega obstoja.

Svetovni kongres lastnikov tiskarn bo od 24. do 26. avgusta t. l. v Budimpešti. Tega, petega, svetovnega mednarodnega tiskarskega kongresa se bo udeležilo nad 4000 delegatov iz vsega sveta. Istočasno bo v Budimpešti prirejena tudi velika tiskarska razstava.

Ker naš tobak, kakor smo že poročali, zaradi svojega slabega in transportnim namenom neustrežajočega pakiranja ne najde dopadajenja pri Francozih, je sklenila sedaj Francija nabaviti 500.000 kg tobaka v Grčiji.

Zagrebski gospodarski krogi so nastopili proti temu, da reprezentančne skupine njihove zbornice v tako velikem številu obiskujejo razne reprezentančne prireditve v tujini. V kratkem se bo vršil namreč v Bukarešti zopet sestanek trgovskih in industrijskih zbornic iz vseh držav Male antante. Taka množestvena in premmogočlanska potovanja v tujino obremenjujejo proračun vsake naše zbornice za več kakor 100.000 din na leto, to pa brez vseh tuzemskih turističnih, stanovskih, kongresnih in drugih potovanj. Zato hrvaški gospodarstveniki menijo, naj se taka nesmiselna reprezentančna potovanja omeje na minimalno število udeležencev, ker gospodarstveniki ne plačujejo ogromnih prispevkov za puhlo reprezentanco, temveč za pozitivno in koristno strokovno delo...

Volitve v bolgarski parlament bodo baje razpisane še letošnje jesen in bodo najpozneje prihodnje pomlad pod streho. Vlada je sklenila, da mora biti novi volilni zakon zgrajen v čistem demokratiškem duhu s splošno tajno volilno pravico.

Bivšega bolgarskega ministra Gičeva je policija aretirala na sofijskem kolodvoru, ko se je po nekajtedenski odsotnosti vrnil iz tujine, in sicer zaradi izjav proti sedanjemu režimu, ki jih je baje dal nekaterim listom v tujini. Gičev je znan pristaš pok. Stamboljskega.

Velika cesta v Abesiniji, ki veže Addis Abebo za Asmaro in pristaniščem Massauo, je v vsej dolžini 1200 km dovršena. Pa si oglejmo gradnjo naše gorenjske in jadranske ceste...

London ima po najnovejšem štetju 8.203.942 prebivalcev.

Nemški tisk je pričel zopet kar najostreje napadati Češkoslovaško, češ da se nahaja v Pragi centrala Kominterne, ki ograža vso srednjo Evropo.

Najnovejša naredba nemške vlade zapoveduje največje štedenje kruha v prehrani nemškega naroda. Prepovedana je prodaja svežega kruha in se sme razpečavati le kruh od prejšnjega dne.

Med Nemčijo in Poljsko postajajo medsebojni odnosi vedno bolj hladni, to pa največ zaradi vprašanja narodnih manjšin.

V Berlinu se je ustanovilo posebno podjetje s kapitalom pol milijona mark, z nalogo, da se peča s proučevanjem rudnih ležišč v inozemstvu. Ta proučevanja naj bi se vršila v prvi vrsti v Jugoslaviji...

Teroristični atentati v severni Irski so še vedno na dnevnem redu.

Japonska vlada je odobrila naknadni kredit pol milijarde jenov za «vojne manevre» v severni Kitajski. Kako lepo in miroljubno se to sliši...

Židovski svetovni kongres se je vršil pred dnevi v Curihi in je njegov izvršni odbor sklenil, da v celoti in najenergičneje odkloni znani angleški predlog o razdelitvi Palestine na tri dele.

Tudi na Nizozemskem so sklenili podaljšati vojaško službeno dobo v kadru. Najbrže je vse to v znamenju razorožitve in «iskrene ljubezni» med narodi...

Oboroževanje Anglije na morju rapidno napreduje. Samo letos bo zgrajenih velikih bojnih oklopnih in križark v obsegu 664.000 ton. To je najvišja številka, ki jo je Anglija dosegla v vsem dosedanjem svojem gospodarstvu na morju. Angel miru se pa joka za zidom topov, tankov in strojinic...

Pravosodno ministrstvo republikanske vlade v Valenciji je izdalo javno sporočilo, da vlada španskim državljanom dovoljuje svobodno izbero veroizpovedi, toda le kot povsem zasebno stvar. Otvoritev cerkev ni dovoljena.

Londonski odbor za nevmešavanje v špansko vojno doživlja v zadnjem času naravnost porazne blamaže in škandalozno norčevanje iz svojega poslanstva. Znani francoski novinar in pisatelj Jean Richard Bloch je opravičeno nazval delo tega odbora «voščenihi figur» za «evropsko komedijo»...

Bivši kočijaž pok. avstrijskega cesarja Franca Jožefa I., po imenu H. N. Kucka, je umrl v Pferovu, star 86 let. Kucka je bil tudi sošolec T. G. Masaryka še v ljudski šoli.

Prvo moderno pokopališče — za živali so zgradili blizu Dunaja v Altmansdorfu, poleg njega pa tudi še najmodernejši krematorij.

Italija bo zgradila moderno opremljeno središče svoje industrije jekla v Genovi. V nove instalacije bo investirala skoro milijardo lir. Vse za ohranitev miru... S tem namenom je italijanska vlada tudi odredila povečanje domače proizvodnje bencina, ki se je dvignila samo v letošnji prvi polovici leta za 25%.

Nov zrakoplov, povsem enak ponesrečenemu «Hindenburgu», grade v zepelinski tovarni v Friedrichshafenu s pospešeno naglico.

Kaj pišejo drugi...

Za pouk in zabavo

«...»

Gorje in pomoč

Katastrofalne posledice zadnjih neviht, toče, poplav in viharjev v Sloveniji so mnogo strašnejše, kakor so jih ugotovili prvi površni uradni ogledi na licu mesta, ki so jih prečenili na 60 milijonov dinarjev. Da je izdatna pomoč nujna, ne bo nihče dvomil. Kdo je najbolj poklican, da pomaga, je tudi vsakomur znano. Naravnost nezaslišano norčevanje iz vseh nesrečnežev, ki so postali žrtve zadnjih ujn, pa je postopanje nekaterih

uradov, kakor nam to nazorno s skromnim primerom slika režimski tednik «Domoljub», ki piše med drugim: «Pomoč! Nujno je tem revežem potrebna izdatna javna pomoč. Predvsem mora pomagati država. Kakor namreč davkoplačevalec odrajta državi, kar je njenega, tako je tudi ona dolžna pomagati davkoplačevalcu, kadar ta omaga. Nujno potrebno je, da država takoj črta davke vsem prizadetim kmetom. Dogodil se je primer, da so v neki občini, kjer je toča posabila res vse, dan po nesreči dobivali ljudje na dom — davčne položnice. S kakšnimi čustvi so jih ljudje zatikali za ogledala, si lahko mislimo...»

O boleznih patrijarha Varnave

Prejeli smo in priobčujemo:

Beograd, 5. avgusta. A. A. Ker so se ob smrti patrijarha Varnave razširili glasovi, da je smrt Nj. sv. patrijarha posledica zastrupljenja, je upravnik mesta Beograda odredil, da se zbero zdravniške izjave vseh zdravnikov, ki so ga zdravili, in da se na podlagi teh zdravniških sodb ugotovi dejansko stanje in uvede zakoniti postopek.

Z nalogom upravnika mesta Beograda Pov. št. 198, z dne 2. avgusta 1937, se je odredilo, da se zdravnik dr. Aleksander Ignjatovski, dr. Laza Stanojević, dr. Dimitrije Antić, vseučiliški profesorji, in dr. Andra Nikolić, šef živčnega oddelka, dr. Nikolajević, dr. Rudolf Kobal, sanitetni brigadni general, dr. Zdenko Nižetić, šef očesnega oddelka, dr. Aleksander Vukovola, primarij splošne državne bolnice, in dr. Simeon Popov, ki jih je sam sveti sinod naprosil, da so zdravili pokojnega patrijarha Varnavo, takoj pokličejo na upravo mesta in da tu pred oblastjo pismeno izjavijo:

1. Za kakšno boleznijo je bolehal pok. patrijarh Varnava.
2. Kaj je bil vzrok njegove smrti.
3. Ali so ugotovili, da je pokojni patrijarh kdaj imel isto ali podobno bolezen in ali je zadnja bolezen bila v vzročni zvezi z boleznimi prejšnjih let.

4. Ali je šlo za kakšno zastrupljenje in kakšne vrste, in posebej:

a) prehranitvenega značaja zaradi pokvarjene hrane, ali
b) avtointoksikacija kot posledica strupov v organizmu zaradi obolenosti raznih organov;

c) ali je bilo pa namernega značaja.
5. Ako je bilo namerno zastrupljenje, na podlagi česa se to sklepa, in s čim in kako se je izvršilo.

6. Ako je obstajal sum kakšnega namernega zastrupljenja, da izjavijo, zakaj niso stvari prijavili pristojni oblasti.

7. Da izjavijo na osnovi poteka in značaja bolezni, ali je pokojni patrijarh Varnava umrl naravne smrti, ali je pa smrt nastopila kot posledica namernega zastrupljenja.

Gori navedeni zdravniki so dolžni takoj po obvestilu o tem nalogu dati zahtevano izjavo.

Ta nalog upravnika mesta Beograda so sporočili v podpis vsem gori navedenim zdravnikom, izvzemši Nižetića in Popova, ki se mudita zunaj Beograda.

Dne 2. avgusta dopoldne so se sestali spodaj podpisani zdravniki in so dali upravniku mesta Beograda tole pismeno izjavo:

ad 1. Nj. sv. blagopokojni patrijarh Varnava je bolehal za alimentarno

zastrupitvijo prebavnih organov z re-perkusijo na centralni in periferni živčni sistem;

ad 2. neposredni vzrok smrti je bilo obojestransko vnetje pljuč in slabo srce;

ad 3. ta obolenost ni v neposredni vzročni zvezi z njegovimi prejšnjimi boleznimi, toda glede na to, da je Nj. svetlost prej večkrat bolehal za obolenji organov za prebavo, se mora domnevati, da je obstajalo splošno nag-njenje za trebušna in črevesna obolenja;

ad 4. zastrupitev je nastopila po prehranitveni poti, iz anamnestičnih podatkov se pa ni moglo sklepati na kakšno namerno zastrupitev in tudi ni bilo suma za to;

ad 5. odgovor na točko 5. je že v točki 4.;

ad 6. kakor se vidi iz točke 4., ni bilo suma za namerno zastrupitev in zato nismo stvari prijavili;

ad 7. odgovor na točko 7. je že vsebovan v prejšnjih točkah.

Beograd, dne 2. avgusta 1937.

Univ. prof. A. Ignjatovski l. r.; dr. Nikolajević l. r.; prof. Antić l. r.; sanitetni brigadni general dr. Rudolf Kobal l. r.; dr. Laza Stanojević l. r.; univ. prof. dr. Andra Nikolić, šef živčnega oddelka l. r.; dr. Aleksander Vukovola, šef notranjega oddelka l. r.

Razen tega je na zahtevo profesorja Ignjatovskega, ki je zdravil pokojnega patrijarha Varnavo, da se prouči in dožene možnost namerne zastrupitve, centralni higijenski zavod, ki mu je prof. Ignjatovski osebno izročil 17. julija t. l. izbljuvek Nj. svetosti v količini 50 kubičnih centimetrov, izvršil vse strokovne preglede in analize in navaja v svojem poročilu glede kemijske proučitve zastran kovinskih strupov, da je bila preiskava kovinskih strupov, ki nastanejo v obliki oborin žveplovodika, negativna. Poročilo izključuje tudi prisotnost arsena. V filtratu so po izločitvi žve-

plovodika preiskali tudi ostale kovinske strupe in je rezultat negativen. Za pregled zastran izparivajočih strupov se je vzelo 10 kubičnih centimetrov tekočine. Po destilaciji se je ugotovil s splošnimi reakcijami formalin.

Nadaljevanje zdravniških izjav s strani 13.

Z detrakcijo se je ugotovila navzočnost 2,7% formaldehida, kar ustreza 6,75% formalina. Ker je pa formalin sredstvo za konzerviranje in hkratu strup, je laboratorij zahteval preko prof. Ignjatovskega tele podatke: ali se je kaj dodalo za konzerviranje tekočine. Prof. Ignjatovski je izjavil, da je dodal formalin in da ga zmerom v praksi uporablja za ohranitev materiala.

Zaradi biološke preiskave zastran zastrupljenosti izbljuvka so v kemijsko-bakteriološkem oddelku centralnega higijenskega zavoda napravili na živalih poskuse, in sicer s tekočino izbljuvka, ki ga je prof. Ignjatovski dal kemijskemu oddelku. Napravili so tri različne preizkušnje z izbljuvkom in eno kontrolno samo z raztopino formalina iste koncentracije, ki je bila dodana izbljuvku po poročilu gospoda Ignjatovskega za ohranitev materiala.

Na podlagi teh proučevanj je bakteriološko-epidemiološki oddelček centralnega higijenskega zavoda dal tole izjavo:

Na temelju gori navedenih izsledkov mislimo, da poslana tekočina Pov. kem. št. 9 z dne 23. julija t. l. v stanju, v katerem se je ta dan in pozneje nahajala, ne vsebuje nikakih strupenih elementov, ki bi se mogli dokazati na živalih, v gori navedenih dokazih. Dokazani je samo formalin, ki se je pred preizkušnjo nalašč dodal tekočini v svrhu konzerviranja.

To so rezultati, do katerih je prišla s svojim dosedanjim proučevanjem uprava mesta Beograda in ki jih daje javnosti na znanje.

Iz uprave mesta Beograda II št. 3967.

Dva in pol meseca na severnem tečaju

Kakor poročajo sovjetski listi, sta 5. avgusta pretekla točno dva in pol meseca, odkar prebivajo štiri ruski letalci na ledeni plošči Severnega tečaja.

V tej dobi so ruski raziskovalci napravili zelo važna znanstvena odkritja. O priliki zadnjega merjenja v Oceanu se jim je posrečilo, da so potegnili na svetlo razne morske živali iz globine 3000 m. Čeprav so vsa ta dejstva ogromnega znanstvenega pomena, gleda ekspedicija nanja le kot na povsem vsakdanji pojav. Prav tako

tudi sovjetski tisk. Dočim je bilo v prvih dneh prebivanja ruskih letalcev na Severnem tečaju vsako njihovo odkritje senzacionalna novost in presenečenje, se sprejemajo danes vsa nadaljnja raziskovanja kot povsem naravna stvar.

Člani ruske polarne ekspedicije opravljajo razna dela skupno, nekatera pa posamezno. Skupno merijo predvsem globino Oceana in skupno dvigajo tudi merilne sonde. Vsako tako merjenje traja približno štiri ure. Ostala dela pa so razdeljena takole: Širšov in Fedorov

vršita znanstvena opazovanja, Papanjin in Krenkel pa skrbita za vse, kar je v zvezi s prebivanjem na ledeni plošči. Krenkel upravlja poleg gospodinjstva tudi še radio-postajo. Papanjin seka na ledeni površini majhne prekope in odvaja vodo iz nastalih jezer v razpoklino, ki vodi v morje. Skrbi tudi za tehnična dela. Zlasti pogosto mora popravljati bencinske samovarje. Fedorov je po sili razmer postal proizvajalec alkohola. Polarni junaki so namreč pozabili pri odletu z Rudolfovega otoka vzeti s seboj svoje zaloge špirta v znanstvene svrhe. Z ozirom na to jim je ostal edini izhod, da iz zaloge konjaka napravijo špirit. Fedorov se je tega dela lotil z vso vnemo, zavedajoč se, da bi brez alkohola propadli vsi krasni eksemplari živali, ki so jih potegnili na zemeljsko površje iz tako eksotične sredine.

V zadnjih dveh tednih se ledena plošča z ruskimi raziskovalci nenavadno naglo premika po morju, ker jo ženejo vetrovi. To je dokaz, da se je okrog nje morje precej na široko sprostito. Mlajši led okrog postaje «Severni tečaj» se je deloma razbil, deloma pa otajal. Postaja je zdaj podobna plavajočemu ledenemu otoku.

Toda tudi ta otok se talj in ne pomaga prav nič niti prehodna doba mraza. Jezerca sladke vode okrog taborišča ruskih pilotov so topla in postopno razjedajo led. Po računih ekspedicije pa ne grozi nobena posebna nevarnost. Plošča je debela tri metre. Jezerca na površju in pa topli morski tokovi spodaj sicer res stanjšujejo ledeno ploščo, vendar ta ne bo skopnela do nastopa polarne zime več, kakor za en meter. Računa se, da bo plošča 22. septembra, ko nastopi na Severnem tečaju šestmesečna noč, debela še vedno dva metra.

Pred dnevi je na tečaju zopet pričelo deževati. Zdaj je glavna naloga ekspedicije, da ohrani pred taljenjem čim bolj nedotaknjen oni del ledene plošče, na katerem se nahaja taborišče. Na to mesto stalno nametavajo nove in nove

gmote snega. S tem opravlkom ima polne roke dela Papanjin, ker so ostali člani ekspedicije prezaposleni z drugimi skrbmi.

V šotoru za prebivanje je velik zavoj knjig, o katerem pa poročajo raziskovalci v Moskvo, da se boje, da ga sploh ne bodo odprli, ker jim primanjkuje časa za branje. Edino čtivo so radio-brzjavke, ki prihajajo v zelo velikem številu in katerih se prebivalci Severnega tečaja po Papanjinovi izjavi izredno veselijo.

Anekdote

POJASNILO

Matj pravi hčerki, ki se namesto da bi šla v posteljo, živahno razgovarja z gosti:

«Ti moraš zdajle kar v posteljo, ker si stara sedem let in moraš ob sedmih v posteljo. Ko boš stara osem let, boš smela iti spat šele ob osmih...»

Herčka: «Mamica, zdaj šele vem, zakaj atek vso noč ne pride domov...»

AVTOGRAM

Angleški pisatelj Rudyard Kipling je dobival za vsako besedo, ki jo je napisal, krasen honorar 6 funtov. Neka dama bi silno rada dobila Kiplingov avtoqram in mu je poslala ček za šest funtov obenem s pismom, v katerem ga prosi za eno samo besedo.

Nekaj dni nato je dobila pismo, v katerem je stala samo ena beseda:

«Hvala!»

NELJUB GOST

Slavni skladatelj Brahms ni nikakor trpel, da bi ga kdo mnogo hvalil ali preveč odlikoval pred drugimi.

Nekoč je bil povabljen na večerjo v neko odlično hišo. Obenem z vabilom mu je poslala gostiteljica tudi seznam vseh vabljenih gostov s prošnjo, naj prečrta imena, ki mu niso všeč. Brahms ji je seznam naglo vrnil, prečrtal pa je na njem samo — svoje ime.

Gostilna „ŠTRAJZEL“

OGRSKA SALAMA najcenejša pri:
ČERNE OSKAR Sv. Petra c. 35

Posvetovalnica

za naročnike „SLOVENSKE BESEDE“

Kdor je plačal naročnino za „Slovensko Besedo“, se lahko brezplačno posluži naše posvetovalnice, kjer dobi informacije:

- o vsakovrstnih vlogah na upravne oblasti, občino, srez, banovino in na ministrstvo;
- o prošnjah za vojaške oprostitev;
- o vlogah na davčne oblasti;
- o zakonitih socialnih dajatvah; skratka
- o vsem in vselej, kadar potrebujete nasvetov, da pridobite ali očuvate socialne ali gospodarske pravice.

Na posvetovalnico sporočite pismeno svoje želje, nakar dobite takoj tudi pismen odgovor. Za odgovor pošljite znamko za 2 Din

Dopise pošljite na naslov:
„SLOVENSKA BESEDA“
Ljubljana, Šelenburgova ulica 7/II.

Pleskarsko in
slikarsko podjetje

HLEBŠ
JAKOB

družba z omejl. zavezo

Ljubljana

Cankarjevo
nabrežje št. 21

Telefon 30-70

Izvršuje vsa pleskarska, in
orkoslikarska dela po
zmernih cenah.

Solidna izdelava. Za vsa
izvršena dela jamčimo.

Najnovejši vzorci

Še danes
naročite
„Slovensko besedo“!

CENTRALNI TRG ČEHOSLOVAŠKE INDUSTRIJE

RAŠKI EKSPORTNI SEJEM

TAKOJ ZA LEIPZIGOM

50%, popust na čehoslovaških železnicah, 25% — 50% na inozemskih železniških, parobrodskih in zračnih linijah. Nadaljne informacije in sejske izkaze dobite pri zastopniku praškega vzorčnega velesejma.

ALOMA COMPANY d. z o. z., Ljubljana, Aleksandrova cesta št. 2/1.
ČEHOSLOVAŠKI KONZULAT, PUTNIK, Gajeva ulica za nebatičnikom
ali direktno pri direkciji praškega velesejma
Praga VII, velesejmska palača

od 3. - 12. septembra 1937

Prvovrstni

cviček, bizeljska, ljutomerska, dalmatinska vina in vedno sveže pivo toči

Dobra domača
kuhinja

gostilna pri „JERICI“

Vljudno se priporoča za obisk

Telefon 24-11

Jeločnik Viktor — Rožna dolina

Špedicija **TURK** Ljubljana

prezema

OCARINJENJE

vseh uvoznih in izvoznih pošiljk, in to hitro, skrbno in po najnižji tarifi. Revizija po njej deklariranega blaga in vse informacije brezplačno
Telefon intr. 24-59. Vilharjeva c. 33 (nasproti nove carinarice)

PREVAŽANJE

vsakovrstnega blaga bodisi kuriva, strojev, selitve itd. v Ljubljani in izven Ljubljane z vozovi na konjko vprego kakor tudi s tremi najmodern. avtomobili
Telefon inter. 21-57 Masarykova c. 9 (nasproti tov. kolodvora)